

نگاهی اجمالی به انواع روشهای تحقیق در رفتار سازمانی

مقدمه

تحقیق و بررسی علمی، مطالعه سیستماتیک، کنترل شده، تجربی و با دید انتقادی از تصمیم های فرضی درباره روابط احتمالی بین پدیده های طبیعی است. با توجه به این تعریف در بررسی روش علمی در علوم رفتاری به عنوان یکی از رشته های علوم اجتماعی که به طریق علمی می تواند مورد بررسی قرار گیرد، بحثها و نظریات زیادی توسط صاحب نظران مطرح شده است. برای بیان رابطه علی بین دو متغیر (قانون)، باید پژوهشهای متعددی انجام گیرد تا بتوان با توجه به فرضیه های مطرح شده به نظریه ای رسید. در این راه بر اساس نمونه های انتخابی فرضیات پذیرفته شده به قانونی منتج می شود که قابل تعمیم بر آن کلی باشد که نمونه ها از آن استخراج شده است. این همان روش استقرایی است که به روش تجربی نیز معروف شده است. همانطوری که ملاحظه می شود در روش تجربی موضوع مورد مطالعه پدیده های مادی است و دانشمندان علوم انسانی برای بررسی رفتار انسان به صورت علمی، به یک تحول نیاز داشتند تا بتوانند بنیادها یا ساختارهای اساسی علوم انسانی را مطابق علوم تجربی درآوردند. این تحول را رفتارگرایان به وجود آوردند و روش مطالعه انسان را همچون مطالعه ماده بی جان تصور کردند و روابط علی بین متغیرهای عینی و مادی را به عنوان محیط شکاک و ارگانیسم فرض نمودند. با این امر یک تحول متدلوزیکی در علوم انسانی بویژه علوم رفتاری به وجود آمد و با بررسی نمونه های مناسب به طریق استقرایی قوانین تعمیم ارائه گردید. در این مقاله سعی بر این است که با ارائه انواع روشهای تحقیق در علوم رفتاری مدخلی برای بحثهای آتی در این حوزه علمی فراهم گردد.

نقش تئوری و تحقیق

تئوری عبارتست از مجموعه‌ای بهم پیوسته از تعاریف و قضایا و موضوعاتی که پدیده‌ای را بطور منظم و مرتب بیان کرده و روابط متغیرها را تعیین کند. به عبارت دیگر تئوری مجموعه‌ای از روابط است که بر مبنای قواعد منطقی بیان شده و مبین بخشی از واقعیات است بر اساس این تعریف تئوری بر چند نکته به شرح زیر تأکید دارد.

- ۱- نوع خاصی از روابط است که به عنوان عنصر اساسی تئوری می‌باشد.
- ۲- ارتباط بین این روابط، بر مبنای قواعد منطقی و قیاسی است.
- ۳- تعیین واقعیت از راه قیاس به عنوان هدف است.
- ۴- تطبیق تئوری با واقعیت از طریق بررسی و آزمایش تجربی در عمل است که در روش قیاسی حاصل شده است.

لذا، تئوری باید در عمل مورد بررسی و آزمایش تجربی قرار گیرد و از این تبیین گردد بنابر این میزان فرضیه‌ای بودن تئوریه‌ها بستگی به میزان آزمایش و بررسی تجربی آنها دارد. از این رو ممکن است یک تئوری به علت آزمایش زیاد میزان فرضیه‌ای بودن کمتر و میزان عملی بودن نسبتاً بیشتر، نسبت به تئوری دیگری که هنوز به اندازه کافی آزمایش نشده است باشد. لازمه رسیدن به تئوری در علوم رفتاری مستلزم استفاده از دوشاخگی است که از یک طرف به کمک روشها و ابزار علمی به جزئیات می‌رسد و از طرف دیگر با کمک روشهای قیاسی به کلیات دسترسی می‌یابد.

مطالعات و پژوهشهای انجام شده در مدیریت بطور اعم و رفتار سازمانی بطور اخص، در میان حوزه‌های مطالعاتی دیگر، در ابتدا رشد و شکوفائی خود است، و در واقع حقایق اندکی از رفتار سازمان به دست آمده است. بدین ترتیب چنین وضعیتی رامی‌توان در کمی تئوریه‌ها دانست که محققین در اختیار خود داشته و معمولاً نمی‌توان در کمی تئوریه‌ها دانست که محققین در اختیار خود داشته و معمولاً نمی‌توان به محیطهای دیگری غیر از محیطی که تحقیق در آن صورت گرفته است تعمیم داد. با وجود این، تئوری پردازان این علم نقشهای ارزشمندی را ایفا کرده و به مدیران این امکان رامی‌دهند که آنچه رامی‌دانند سازماندهی کنند. آنها چارچوبی را فراهم می‌کنند تا مدیران بتوانند با استفاده از آن به تشخیص مسائل و ایجاد

تغییرات پردازند. آنها همچنین به مشابه تابلوهای راهنمایی هستند که مدیران را در حل بسیاری از مسائل و مشکلات کارکنان یاری می دهند. هر مطالعه ای که انجام شود و منتشر گردد به مجموعه دانشی که در دسترس مدیران کارآموده قرار دارد اضافه می شود. سؤالاتی مطرح شده و جوابهایی به دست آمده در طول زمان همچنان که یافته های حاصل از تحقیق در موقعیهای مختلف به کار برده می شود به محققان امکان اطمینان بیشتری می دهد.

اهداف تحقیق

محققان تا آن جایی که ممکن است سعی می کنند به نحو علمی به مسائل و مشکلات مربوط به رفتار سازمانی بنگرند. تحقیق علمی، تحقیق نظامدار قضایایی است که در مورد رابطه بین پدیده های طبیعی فرض می شوند. اهداف علمی عبارت است از: توصیف، تبیین و پیشگویی پدیده ها. تحقیق را می توان به دو دسته بنیادی و کاربردی طبقه بندی کرد، تحقیق بنیادی در پی آوردن دانش جدید است به جای این که در پی حل مسائل خاصی باشد. دانشی که از این طریق به دست می آید لااقل در ابتدای کشف آن، ممکن است کاربردهای مستقیم زیادی برای سازمانها نداشته باشد. محققان و استادان دانشگاهها کسانی هستند که اغلب اوقات به تحقیق بنیادی در مورد رفتار سازمانی می پردازند.

تحقیق کاربردی از سوی دیگر به منظور حل مسائل خاص یا پاسخگویی به سؤالات ویژه انجام می شود. بر اساس این تعریف یافته های حاصل از تحقیق کاربردی بلافاصله برای مدیران قابل اجراست. مشاوران، استادان دانشگاه و خود مدیران بیشتر تحقیقات کاربردی را که در سازمانها اجرا می گردد هدایت و رهبری می کنند.

فرآیند تحقیق

به منظور دست یافتن به یافته های معتبر، تحقیق باید بر اساس فرآیندی علمی که در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است انجام پذیرد. تحقیق بایک پرسش یا مسأله آغاز می شود به عنوان مثال یک مدیر می خواهد یک سیستم پاداش جدید به منظور افزایش انگیزش کارکنان طرح کند ممکن است سؤال آغازین این مسأله عبارت از این پرسش باشد که: چه نوع پاداشهایی منجر به برانگیخته شدن این کارکنان خواهد شد؟ و چگونه باید آن پاداشها را با عملکرد آنان مربوط ساخت؟ گام بعدی بازنگری ادبیات موجود برای دست یافتن به

دانستنی‌هایی است که قبلاً در مورد پدیده مورد نظر به دست آمده است این امر کاملاً محتمل است که درباره بسیاری از مسائل سئوالاتی که مدیران امروزه با آن مواجهند چیزهایی نوشته شده باشد. بدین ترتیب هدف از بازنگری ادبیات، اجتناب از دوباره کاری از طریق به دست آوردن آن چیزهایی است که دیگران قبلاً پژوهش نموده و آموخته‌اند نتایج چنین تحقیقاتی اعم از بنیادی و کاربردی عموماً در مجلات و فصلنامه‌های علمی مدیریت و روانشناسی یافت می‌شود.

بر اساس سؤال آغازین و بازنگری ادبیات موضوع محقق فرضیه‌هایی را فرمول بندی می‌کند. فرضیه‌هاییان مبتنی بر حدس یا یک پیشنهاد موقتی درباره رابطه دو یا چند پدیده یا متغیر است و چیزی است که محقق به دنبال اثبات یا رد آن می‌باشد. فرضیه پیشنهادی به زبان دیگر راه حل مسأله است. فرضیه‌ها برای طرح مطالعاتی محقق، راهنماهای مهمی محسوب می‌گردد. زیرا همان طوری که بیان شد فرضیه‌ها بیانی خیلی روشن و دقیق درباره آنچه که محقق می‌خواهد آن را آزمایش کند فراهم می‌کند. به عبارت دیگر این بدان معنی است که تحقیق برای آزمایش فرضیه، طرح ریزی می‌شود. طرح تحقیق نقشه انجام تحقیق است که محقق باید مشخص کند متغیرها را چگونه اندازه‌گیری خواهد کرد بدین ترتیب، اگر محقق می‌خواهد عاملی را مورد مطالعه قرار دهد باید تصمیم بگیرد که چگونه آن عامل را اندازه‌گیری کند. بعد از این که داده‌ها جمع‌آوری شدند، باید مورد تجزیه و تحلیل واقع شوند، بسته به طرح تحقیق و فرضیه‌ها، تحلیل داده‌ها ممکن است نسبتاً ساده و پیش پا افتاده بوده یا نیازمند روشهای آماری پیچیده‌ای باشد. در پایان، نتایج تحقیق مورد تفسیر قرار می‌گیرند، یعنی این که اعداد و ارقامی که محقق به دست آورده چه معنایی دارند. آنها ممکن است فرضیه را تأییدکنند یا رد نمایند یا ممکن است روابطی غیر از آنچه که در فرضیه مطرح گردیده بیان کنند. بخش مهمی از فرآیند تغییر، آن است که ممکن است تشخیص داده شود به خاطر ضعف طرح تحقیق یافته‌ها محدود شوند.

برخی از محققان گامی فراتر رفته سعی می‌کنند یافته‌های خود را منتشر کنند. منابع بالقوه متعددی که برای انتشار وجود دارند مجلات علمی و فصلنامه‌های مربوطه می‌باشد انتشار نتایج تحقیق به فراگیری دیگر محققان و مدیران کمک می‌کند، همچنین اطلاعات اضافی امکان بازنگری را در آینده فراهم می‌سازد.

انواع طرحهای تحقیق

یک طرح تحقیق، مجموعه ای از روشهایی است که به منظور آزمایش روابط پیش بینی شده بین پدیده های طبیعی مورد استفاده قرار می گیرد. یک طرح تحقیق موضوعهایی از این قبیل را مطرح می کند که چگونه متغیرهای مربوطه تعریف می شوند و اندازه گیری شوند و به یکدیگر ربط داده می شوند. مدیران و محققان می توانند گونه های مختلفی از طرحهای تحقیق را ارائه دهند که هر کدام دارای نقاط قوت و ضعف خاص خود می باشند در مطالعه رفتار سازمانی معمولاً چهار نوع کلی از طرحهای تحقیق مورد استفاده قرار می گیرند که هر نوع از این طرحها خودداری انواع مختلفی می باشد. (نمودار شماره ۲)

مطالعه رویداد ویژه

مطالعه رویداد ویژه عبارت از تحلیل عمیقی از یک محیط رویداد خاص است. این طرح هنگامی که دانشها درباره پدیده های مورد مطالعه اندک است، زیاد به کار برده می شود و محققان می خواهند مفاهیم مربوط را با دقت زیاد و بطور کامل مورد مشاهده قرار دهند. روشهای گوناگونی برای جمع آوری اطلاعات به کار گرفته می شوند از جمله: مصاحبه، پرسشنامه و مشاهدات شخصی، مطالعه رویداد ویژه امتیازات چندی دارد: اولاً به محققان امکان می دهد که جزئیات یک موقعیت خاص را مورد بررسی قرار دهند که این بررسی، اطلاعات توصیفی و تبیینی زیادی را به دست می دهد ثانیاً مطالعه رویداد ویژه کشف روابطی را تسهیل می کند که مورد انتظار نمی باشد. از آن جایی که محقق هر چیزی را که در موقعیت مفروض روی می دهد واقعاً مشاهده می کند می تواند موضوعاتی فراتر از آنچه که در ابتدا برای مطالعه برگزیده است یاد بگیرد. مطالعه رویداد ویژه دارای نقائصی از این قبیل است: داده حاصل از این مطالعه را نمی توان بسادگی به دیگر موقعیتهای تعمیم داد. چراکه اطلاعات، وابستگی خیلی نزدیکی به موقعیت مورد مطالعه دارد، به علاوه اطلاعات حاصل از مطالعه رویداد ویژه ممکن است به واسطه نزدیکی محقق به موقعیت، جهت دار گردند. همچنین مطالعه رویداد ویژه به زمان خیلی زیادی نیاز دارد، با این همه، مطالعه رویداد ویژه می تواند یک پژوهش مفید و موثر باشد به شرط آن که محقق محدودیتهای آن را شناخته و به هنگام فرمول بندی و نتیجه گیری، مورد لحاظ قرار دهد.

پژوهش میدانی

بک پژوهش میدانی معمولاً مبتنی بر پرسشنامه ای است که میان نمونه ای از افراد برگزیده از یک جمعیت بزرگتر توزیع شده است. اگر یک مدیر تحقیق را انجام می دهد، نمونه معمولاً از یک گروه یا بخشی از سازمان خود را انتخاب می کند و اگر یک محقق پژوهشی را انجام می دهد، نمونه نوعاً از سازمانی که داوطلب شده و علاقه مند به سئوالات مطرح شده باشد انتخاب خواهد شد پرسشنامه ها معمولاً یا از طریق پست ارسال می شود یا مستقیماً به افراد انتخاب شده در خانه یا در محل کار آنها تسلیم می گردد و ممکن است به وسیله پست برگردانده شود یا توسط محقق جمع آوری گردد. پاسخ دهندگان به همان نحوی که راهنمایی شده اند به سئوالات جواب داده و پرسشنامه را باز می گردانند، محقق پاسخها را تحلیل می کند و تلاش می کند از روی نمونه انتخابی، نتیجه گیریهای به دست آمده را در مورد جمعیت بزرگتر عملی سازد.

پژوهش میدانی می تواند درباره موضوعات مختلفی در ارتباط با رفتار سازمانی باشد. از جمله: نگرشهای کارکنان نسبت به دیگر افراد (رهبران و همکاران) نگرشهای کارکنان نسبت به مشاغلشان، خشنودی شغلی و تعهد نسبت به سازمان، و ادراکات کارکنان از ویژگیهای سازمان، چالشهای ذاتی موجود در شغل، درجه تمرکز و عدم تمرکز در سازمان فرهنگ سازمانی، ممیزی ارتباطات که به سادگی کمیت پذیر هستند فراهم می کند، پژوهش میدانی در مقایسه با مطالعه رویداد ویژه، در بخش خیلی بزرگتری از جمعیت، انجام می گیرد و همچنین داده های زیادی که به سادگی کمیت پذیر هستند فراهم می کند، که تحلیلهای آماری و گردآوری داده های هنجاری را به منظور اهداف تطبیقی تسهیل می نماید. پژوهش میدانی معایبی نیز دارد: اولاً اطلاعات حاصل از پژوهش میدانی ممکن است به جای آشکار کردن احساسات و نگرشها یا هیجانات عمیق، فقط احساسات و واکنشهای سطحی افراد به موقعیت را آشکار کند. ثانیاً طراحی و به عمل آوردن پژوهش میدانی به تخصص خیلی زیادی نیاز دارد و معمولاً به زمان زیادی نیازمند است. علاوه بر اینها، روابط بین متغیرها در پاسخهای مربوط به پرسشنامه ها به دلیل آنچه که پراکنش روش مشترک خواننده می شود تشدید می گردد، این بدان معنی است که مردم تمایل دارند با شیوه ای یکسان به همه سئوالات پاسخ گویند و این امر بیانات گمراه کننده ای را به وجود می آورد. بالاخره و بسیار مهم این که پژوهشهای میدانی به محقق امکان کنترل کمی را می دهد یا اصلاً

امکان کنترل نمی دهد. هنگامی که پرسشنامه پرمی شود، وضعیت روانی و جسمانی پاسخ دهندگان و بسیاری از شرایط دیگر از کنترل محقق خارج است، بدین ترتیب پژوهش میدانی نوعاً دارای منابع خطای بالقوه ذاتی فراوانی است. با وجود این پژوهش میدانی می تواند یک ابزار بسیار مفید برای گردآوری کمیتهای وسیعی از داده ها و ارزیابی الگوهای کلی از روابط بین متغیرها باشد.

پژوهش آزمایشگاهی

پژوهش آزمایشگاهی بیشترین میزان کنترل را برای محقق فراهم می کند. با به وجود آوردن یک محیط مصنوعی شبیه به موقعیت واقعی کار محقق می تواند تقریباً هر عامل ممکن را در این محیط تحت کنترل در آورد. محقق می تواند ضمن پژوهش متغیرهایی را دستکاری کرده و اثرات آن را روی دیگر متغیرها بررسی نماید. به عنوان مثال، به چگونگی اجرای یک پژوهش آزمایشگاهی که به رابطه چگونگی تعیین اهداف برای زیردستان و سطح خشنودی آنان می پردازد توجه کنید: به منظور کشف این رابطه، محقق به ایجاد موقعیتی می پردازد که در آن برای بعضی از آزمودنیها اهدافی تعیین می شود در حالیکه دیگر آزمودنیها خود به تعیین اهداف خویش می پردازند. سپس هر دو گروه روی یک تکلیف فرضی مربوط به اهداف کار می کنند و سپس از همه آزمودنیها درخواست می شود که پرسشنامه ای را که به منظور اندازه گیری میزان خشنودی طراحی شده است پر کنند قضاوتهای موجود در میزان خشنودی آزمودنیها را می توان به روش مورد استفاده جهت تعیین اهداف نسبت داد. پژوهش آزمایشگاهی از بروز برخی مشکلات ناشی از دیگر انواع تحقیق جلوگیری می کند. مزایای این پژوهش عبارت از فراهم آوردن درجه بالایی از کنترل متغیرها و اندازه گیری دقیق آنها است یک نقص عمده آزمایش، فقدان واقع گرایی است. محیط آزمایشگاهی بندرت می تواند دقیقاً دارای شرایطی از موقعیت زندگی واقعی باشد مشکل دیگری که به مشکل قبل نیز مربوط است این است که تعمیم یافتن آن به محیطهای سازمانی دشوار است، سرانجام برخی از موقعیتهای سازمانی همچون تعطیلی کارخانه یا اخراج کارکنان را نمی توان در آزمایشگاه شبیه سازی کرد.

پیمایش میدانی

یک پیمایش میدانی شبیه به پژوهش آزمایشگاهی است جز این که پیمایش میدانی در سازمان واقعی اجرا می شود . در یک پیمایش میدانی محقق سعی می کند برخی متغیرها را کنترل کرده و با دستکاری دیگر متغیرها ، اثرات ناشی از متغیرهای دستکاری شده را روی متغیرهای تابع آنها ارزیابی کند به عنوان مثال یک مدیر علاقه مند است اثرات ساعات کار انعطاف پذیر را روی غیبت کارکنان و بازده بسنجد ، این مدیر می تواند یک پیمایش میدانی ترتیب دهد که در آن یک کارخانه برنامه زمانی کار انعطاف پذیر را می پذیرد و کارخانه دیگر به عنوان محل کنترل ، مطابق برنامه زمانی نقل ، عمل می کند . مراقبت و بازده در هر دو کارخانه تحت نظارت قرار می گیرند . اگر در کارخانه آزمایشی با افزایش مراقبت بازده کاهش یابد و هیچ گونه تغییری در کارخانه کنترل روی ندهد احتمالاً مدیر نتیجه خواهد گرفت که برنامه زمانی کار انعطاف پذیر موفقیت آمیز بوده است .

پیمایش میدانی دارای امتیازاتی بیش از پژوهش آزمایشگاهی است . محیط سازمانی واقع گرایی بیشتری را به وجود می آورد و این خود تعمیم یافته ها را به دیگر موقعیتهای سازمانی معتبر تر می سازد . نقائص پیمایش میدانی عبارتند از :

۱- فقدان کنترل در مورد دیگر رویدادهایی که ممکن است در محیط سازمانی روی دهند .

۲- ناخالصی نتایج در صورت پی بردن گروههای مختلف به نقشهای مربوط به خود در آزمایش و رفتار کردن به نحوه متفاوت به دلیل دست یافتن به این آگاهی .

۳- هزینه بیشتر و احتمالی این خطر که دستکاریهای آزمایشی ممکن است باعث به وجود آمدن مشکلاتی در شرکت گردد .

روشهای جمع آوری داده ها

روش جمع آوری داده ها یک مسأله اساسی در طرح تحقیق می باشد . روشهای گرد آوری داده ها ممکن است در چهار طبقه گروه بندی شوند : پرسشنامه ، مصاحبه ، مشاهده و اندازه گیریهای غیر واکنشی .

پرسشنامه

پرسشنامه مجموعه ای از سئوالات نوشته شده در مورد نگرشها عقاید و ادراکات پاسخگو یا ویژگیهای جمعیتی است. معمولاً پاسخگو پرسشنامه را پر می کند و به محقق باز می گرداند. محققان به منظور تسهیل عمل نمره گذاری، نوعاً از سئوالات چند گزینه ای استفاده می کنند. برخی پرسشنامه ها دارای تعدادی سئوال با پاسخ باز هستند که به پاسخگو اجازه می دهد به تفصیل به آنها پاسخ گوید. طراحی یک پرسشنامه که اطلاعات مورد نظر محقق را فراهم خواهد کرد وظیفه بسیار پیچیده ای است و مستلزم دقت و مراقبت قابل توجهی می باشد.

مصاحبه

مصاحبه شبیه به پرسشنامه است با این تفاوت که سئوالات شفاهاً و به وسیله یک مصاحبه گر به پاسخگو ارائه می شود، معمولاً به پاسخگو اجازه داده می شود بطور آزاد به سئوالات جواب دهد، به جای این که از او بخواهد از میان شقوقی که توسط محقق معین شده است یکی را برگزیند. مصاحبه ها عموماً در مقایسه با پرسشنامه ها وقت بیشتری می گیرد و نمره گذاری آنها مشکل تر است. فایده مصاحبه این است که به پاسخگو مجال سخن گفتن در راستای یک موضوع را می دهد، بنابر این اطلاعات بیشتر و عمیقتری فراهم می گردد که طبیعتاً از طریق پرسشنامه ها به دست نمی آید.

مشاهده

مشاهده در ساده ترین شکل خود عبارت است از مشاهده حوادث و ثبت آنچه که مشاهده می شود. محققان گونه های مختلفی از مشاهده را به شرح زیر به کار می گیرند. در مشاهده ساخت دار مشاهده گر برای جستجو و ثبت فعالیتهای خاصی یا انواعی از رویدادها آموزش دیده است. در مشاهده توأم با مشارکت مشاهده گر تعلیم دیده، واقعاً در حوادث سازمانی به عنوان عضوی از گروه کار درگیر می شود و برداشتها و مشاهدات خود را در گزارش روزانه ثبت می کند. در مشاهده نهفته مشاهده گر تعلیم دیده برای آزمودنیها قابل دیدن نمی باشد. و ممکن است از دوربین مخفی یا اتاق مشاهده ای که به طرز خاصی طراحی شده استفاده شود.

اندازه گیری غیر واکنشی

وقتی که یک موقعیت به سبب جمع آوری داده ها دستخوش تغییر می شود می گوئیم فعالیت ما باعث ایجاد واکنشی در موقعیت گردیده است اندازه گیری غیر واکنشی یا غیر مزاحم به منظور جمع آوری داده ها بدون ایجاد اختلال در موقعیت مورد مطالعه است . اندازه گیری غیر واکنشی شامل آزمایش آثار فیزیکی ، استفاده از بایگانی ها و مشاهده ساده است . هنگامی که پرسشنامه ها مصاحبه ها و مشاهدات مشکلات را در موقعیت تحقیق به وجود آورد . استفاده از اندازه گیری غیر واکنشی می تواند جانشین مناسبی باشد به عنوان مثال نرده های پیاده رو در اطراف یک ساختمان جدید یا هنگامیکه آن ساختمان برای سالها مورد استفاده قرار نرفته بنا نمی گردد به جای این که از دانشجویان و استادان در مورد الگوهای ترددشان سؤال کنیم یا سعی کنیم این الگوها را پیش بینی نماییم ، طراحان ، ساختمان مورد استفاده را مشاهده می کنند و می بینند در کجا چمن ها بیش از دیگر جاها لگد مال شده است و نرده ها را در همان جا بر پا می کنند .

مسائل مربوط به تحقیق

سه موضوع دیگر وجود دارد که محققان علاقه خاصی به آنها در پژوهش دارند و عبارتند از : علیّت ، پایایی و اعتبار و مسائل اخلاقی .

علیّت

تحقیق علمی بر آن است که پدیده ها را توصیف ، تبیین و پیش بینی کند بسیاری از مواقع هدف تحقیق آشکار ساختن علیّت است . بر این اساس محققان تلاش می کنند علت یک حادثه خاص را توصیف ، تبیین و پیش بینی نمایند . در زندگی روزمره ، مردم عموماً سلسله ای از حوادث را مشاهده می کنند و در مورد رابطه بین آن حوادث علیّتی را استنباط می کنند به عنوان مثال ممکن است شما مشاهده کنید که یکی از دوستان خوب شما مرتباً در یکی از کلاسهاش غیبت می کند همچنین شما می دانید که او در آن کلاس با شکست مواجه شده است . شما احتمالاً نتیجه می گیرید که شکست او در آن کلاس به دلیل توجه کم او نسبت به آن کلاس می باشد اما روابط علیّی در این جا ممکن است کاملاً عکس این باشد . به این معنی ممکن است دوست شما قبلاً از توجه خوبی نسبت به کلاس برخوردار بوده است با این که

عملکرد ضعیف او در اولین امتحان انگیزه او را از بین برده و باعث شده که او دیگر به کلاس توجه نکند. با توجه به پیچیدگیهای مربوط به رفتار انسان در محیطهای سازمانی مسأله علیت، استنتاج علی و روابط علی جزء موضوعاتی هستند که به نحو قابل توجهی مورد علاقه مدیران و محققان است. در علوم رفتاری به دلیل روابط درونی میان متغیرها در یک سیستم اجتماعی تعیین علیت کار دشواری است. علت نمی تواند بطور تجربی اثبات گردد اما احتمالاً می توان در موقعیتهای خاصی علیت را استنتاج نمود. بطور کلی باید دو شرط وجود داشته باشد تا بتوان علیت را به رابطه مشاهده شده متغیرها نسبت داد: اولین شرط ترتیب زمانی است به این معنی که اگر X علت Y باشد در این صورت X باید قبل از Y روی دهد. بسیاری از مطالعات بویژه پژوهشهای میدانی، میزان ارتباط متغیرها را با استفاده از روشهای ریاضی بسیار پیچیده توضیح می دهند اما استنتاج یک رابطه علی دشوار است زیرا متغیرها در زمان واحدی اندازه گیری می شوند. ما بر اساس چنین شواهدی نمی توانیم بگوییم که آیا یک متغیر یا رویداد علت متغیر دیگر است، یا هر دو متغیر معلول متغیر دیگری هستند یا این که متغیرها کاملاً از یکدیگر مستقل هستند. شرط دوم حذف «کاذب بودن» است اگر بخواهیم استنتاج کنیم که X علت Y است در این صورت باید همه عوامل ممکن دیگر برای Y را حذف کنیم. اغلب یک رابطه علی ظاهری میان دو متغیر می تواند مربوط به رابطه ای باشد که این دو متغیر را به متغیر سوم یعنی Z مربوط می کند. به منظور این که بتوانیم بگوییم رابطه بین X و Y یک رابطه علی است ما باید متغیر Z را به عنوان یک عامل ممکن برای Y منسوخ گردانیم در علوم رفتاری متغیرهای بسیار زیادی ممکن است روی یک متغیر دیگر تأثیر بگذارد بطوری که پیدا کردن روابط علی همچون گام زدن در یک زمان بی انتهاست. ولی علی رغم این دشواریها چنانچه ما بخواهیم درک خود را از رفتار سازمانی افزایش دهیم لازم است که به تلاش خود به منظور توصیف، تبیین و پیش بینی پدیده های اجتماعی در محیطهای سازمانی ادامه دهیم.

پایایی و اعتبار

پایایی یک اندازه گیری، عبارت است از میزان ثبات آن در طول زمان. تصور کنید که یک محقق خشنودی شغلی یک گروه را با یک پرسشنامه اندازه می گیرد و سپس دو ماه بعد نیز همین خشنودی شغلی را اندازه گیری می کند، با فرض این که هیچ چیز تغییر نکرده است

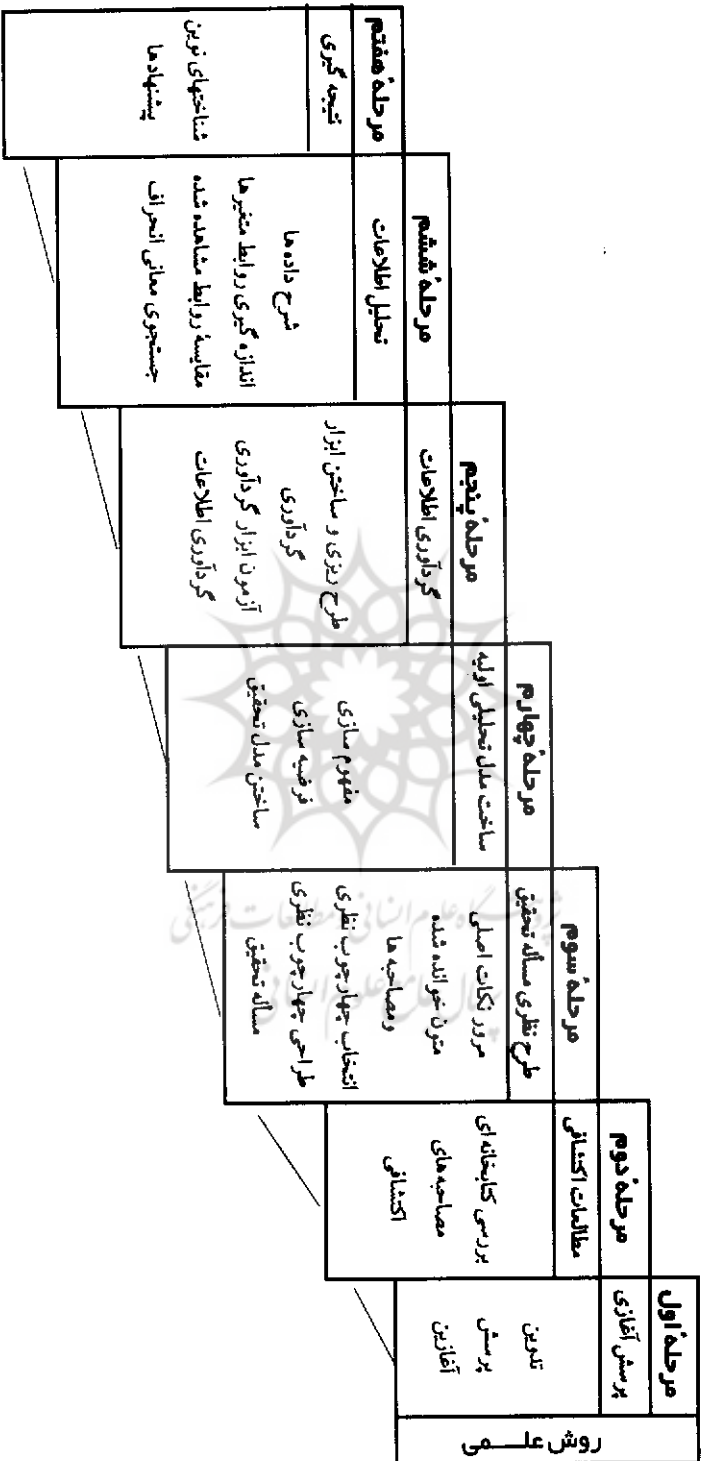
پاسخهای افراد باید بسیار مشابه باشند در این صورت می توان اندازه گیری را دارای سطح بالایی از پایایی دانست. به همین ترتیب اگر سؤال ۲ و سؤال ۱۰ در مورد یک چیز باشند، پاسخهای داده شده به این سئوالات باید ثابت بماند. اگر اندازه گیریها فاقد پایایی باشند، اطمینان اندکی می توان به نتایجی که از آنها حاصل می شود داشت. اعتبار بیانگر آن است که اندازه گیریهای تحقیق همان چیزی را اندازه گیری می کنند که قصد اندازه گیری آن را داریم. تصور کنید یک محقق علاقه مند است خشنودی شغلی کارکنان را اندازه گیری کند. برای معین کردن خشنودی شغلی، او یک سری سؤال درباره حقوق سرپرستان و موقعیت کارشان از آنها می شود سپس حدوسط پاسخها را تعیین می کند و این حد متوسط را برای نشان دادن خشنودی شغلی به کار می برد. ما ممکن است بگوییم که این یک اندازه گیری معتبر نمی باشد. ممکن است حقوق سرپرست و موقعیتهای کاری ربطی به خود شغل نداشته باشد بدین ترتیب محقق به داده هایی دست یافته است که معنای آنها غیر از آن چیزی است که او تصور می کند، این داده ها معتبر نمی باشند پس محقق باید اندازه گیریهایی را مورد استفاده قرار دهد که معتبر و در عین حال پایا باشند.

مسائل اخلاقی

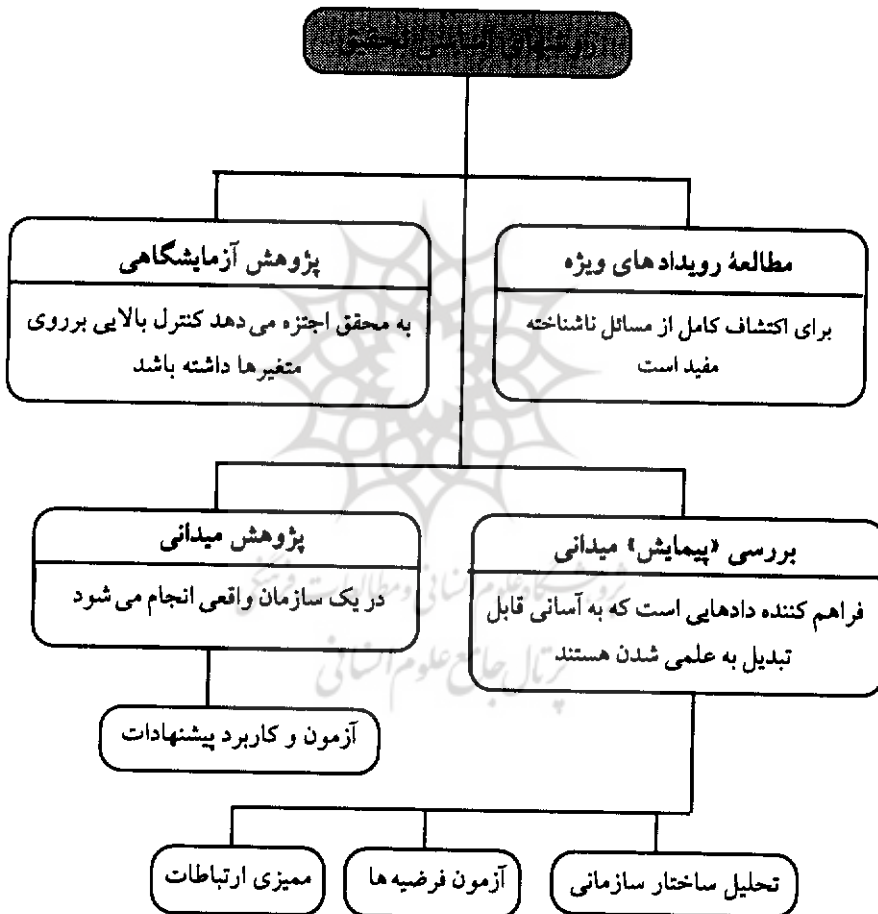
محققان باید به مسائل اخلاقی توجه نمایند. و مسائل بویژه در این رابطه حائز اهمیت است که: اولاً محقق باید محافظت کافی برای شرکت کنندگان در تحقیق فراهم آورد و بدون اجازه آنها تصمیم خصوصی آنها را نقض نکند. به عنوان مثال فرض کنید در یک تحقیق می خواهیم رفتار گروهی از کارکنان عملیاتی را مورد مطالعه قرار دهیم، یک شیوه خوب جهت افزایش تمایل افراد برای شرکت در تحقیق این است که به آنها قول دهیم که هویت آنها فاش نخواهد شد، دادن یک چنین ضمانتی محقق را به حفظ آن متعهد می سازد.

ثانیاً: شرکت در تحقیق باید داوطلبانه باشد و همه آزمودنیهای مال اندیش باید این حق را داشته باشند که همکاری نکنند یا همکاری خود را بعد از این که تحقیق آغاز گردید قطع کنند محققان باید همه روشهای مورد استفاده را برای شرکت کنندگان توضیح دهند و آنها را تحت شرایط آزمایشی که می تواند از نظر جسمانی یا روان شناختی زیان آور باشد قرار ندهند. بسیاری از مؤسسات دولتی، دانشگاهها و انجمنهای حرفه ای، اصولی برای راهنمایی محققان وضع کرده اند که از آنها برای تضمین حفاظت از آزمودنیهای انسانی استفاده

نمودار شماره ۱ : فرایند تحقیق

نمودار شماره ۲: انواع روش‌های تحقیق در علوم رفتاری

می شود. مساله دیگر این است که محقق چگونه نتایج را گزارش کند بطور اخص، این امر مهم است که روشها و شیوه های تحقیق باید بطور صحیح و صادقانه گزارش شود. این اصل خواننده را قادر می سازد که اعتبار نتایج گزارش شده را نزد خود ارزیابی کند. همچنین به دیگران این امکان را می دهد که کار بهتری در زمینه تکرار تحقیق انجام دهند. احتمالاً اگر این کار با یک نمونه متفاوت صورت گیرد، در مورد چگونگی تعمیم یافته های تحقیق مطالب بیشتری ارائه خواهد شد.

منابع

- 1-Fred N, Kerlinger. Foundation of Behavioral Research, NewYork: 3rd. ed. Holt, Rinehart and winston . 1987,p.14.
- 2-Dicotomy
- 3- Geffrey pfeffer, The Theory . Practice Gap :Myth or Reality , Academy of Management Executive, February 1987, pp.31-33
- 4-Eugeme stone Research Methods in organizational Behavior (santa Monica, Goodyear, 1978).
- 5- Fred N.Kerlinger,Foundations of Behavioral Research,3rded. New york : Holt, Rinehart and winston., 1987
- 6-Richard L.Daft, Ricky w.Griffin,and valerie Yates, Retrospective Accounts of Research Factors Associated with Signeficant and Not- so- Significant Research out- comes, Academy of Management Journal, December 1987, pp.763-785.
- 7-Richard L.Daft, Learning the craft of organizational Research, Academy of Management Review , october 1983,pp.539-546.

۸ - تعدادی از این منابع به شرح زیر است :

الف - منابع تحقیقات بنیادی :

- Academy of Management journal
- Academy of Management Review

- Administrative Science Quarterly
- Journal of Applied Psychology
- Organisational Behavior and human decision Processes - Journal of Management

ب- منابع تحقیقات کاربردی

- Harvard Business Review
- Academy of Management Executive
- Organizational Dynamics
- Human Resource Magazine
- personnel psychology

ج- منابع تحقیقات فارسی

- دانش مدیریت فصلنامه دانشکده مدیریت دانشگاه تهران .
- مدیریت دولتی ، مرکز آموزش مدیریت دولتی .
- مدیریت ، انجمن مدیریت ایران .
- فصلنامه مطالعات مدیریت ، دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی .
- فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش ، معاونت تامین و تربیت نیروی انسانی .
- مدیریت امروز ، مرکز آموزش مدیریت دولتی .
- تدبیر ، سازمان مدیریت صنعتی .
- آموزش بزرگسالان و توسعه ، موسسه بین المللی روشهای سوادآموزی بزرگسالان
- نوآوران ، سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران .
- 9-Larry L.cummings and peter, Frost publishing in orgamizational sciences (Homewood , 11: Irwin, 1985).
- 10- D.T. Campbell and J. C . stanley, Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research (Chicago : Rand McNally , 1963) .
- 11-Case study.
- 12-R. Yin and K. Heald, using the case stusy Method to Analye.

policy studies , Administrative science Quarterly , June 1975,pp.371-381.

13- Field survey.

14-Kerlinger, Foundations of Behavioral Research.

15-Ramon J.Aldag and Timothy M.Steams,Issues in Research Methodology,Journal of Management, June 1988,pp253-279.

16-Laboratory /experiment.

17-Cynthia D.Fisher. Laboratory Experiments in Thomas S.Batenean and Gerald R.Ferris eds., Method and Analysis in organizational Research (Reston,Va :Reston ,1984), Edwin Locke .ed.,Generalizing From laboratory to Field settings (Lexington , Mass:Lexington Books , 1986).

18-Field Experiment.

19-Nonreactive Measures.

20-stone , Research methods in organizational Behavior.

21-Philip M.podsakoff and Dan R.Dalton .Research Methodology in organizational studies .Journal of Management ,Summer 1987,pp.419-441.

22-stone Research Methods in organizational Behavior.

23-Kerlinger, Foundations of Behavioral Research.

24-Mary Ann von Glinow,Ethical Issues in organizational Behavior,Academy of Management Newsletter,March 1985,pp.1-3.